

VOLUME • ISSUE / CİLT • SAYI: 68 JUNE • HAZİRAN 2025
ONLINE ISSN: 2529-0061 • PRINT ISSN: 1302-4973

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

INTERNATIONAL JOURNAL OF
THEOLOGICAL AND ISLAMIC STUDIES

MARMARA ÜNİVERSİTESİ YAYINEVİ

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi • International Journal of Theological and Islamic Studies - (JIST)
6 Aylık Hakemli Uluslararası Akademik Dergi • Biannual Peer-Reviewed International Academic Journal
Yıl • Year: Haziran • June 2025, Cilt-Sayı • Volume-Issue: 68
Online ISSN: 2529-0061 Basılı ISSN: 1302-4973

Marmara Üniversitesi Rektörlüğü Adına İmtiyaz Sahibi • Owner
Prof. Dr. Mustafa KURT (Rektör • Rector)

Derginin Sahibi • Owner of the Journal

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Adına • On behalf of Marmara University Faculty of Theology
Prof. Dr. İsmail Safa ÜSTÜN, İlahiyat Fakültesi Dekanı • Dean of the Faculty of Theology

Editör • Editor

Muhammed Usame ONUŞ

Editör Yardımcısı • Assistant Editor

Ömer Faruk MADEN

Sekreteryaya • Secretary

Muhammet Fatih ADAK

Dil Editörleri • Language Editors

Yakup KARA (Arapça/عربي), Amjad M. HUSSAIN (İngilizce/English)

Editörler Kurulu ve Alan Editörleri • Editorial Board and Field Editors

Rahim ACAR (Felsefe ve Din Bilimleri), Ercan ALKAN (Temel İslam Bilimleri), Safi ARPAGUŞ (Temel İslam Bilimleri), Ali AYTEN (Felsefe ve Din Bilimleri), Bilal BAŞ (Felsefe ve Din Bilimleri), Selime ÇINAR (Felsefe ve Din Bilimleri), Hayrettin Nebi GÜDEKLİ (Temel İslam Bilimleri), Amjad M. HUSSAIN (Felsefe ve Din Bilimleri), Ahmed Yahya Ahmed AL KINDI (Temel İslam Bilimleri), Ömer Faruk MADEN (Temel İslam Bilimleri), Naci DEMİRCİ (Temel İslam Bilimleri), Muhammed Usame ONUŞ (Temel İslam Bilimleri), Muhammed Enes TOPGÜL (Temel İslam Bilimleri), Yasin Ramazan BAŞARAN (Felsefe ve Din Bilimleri), Güllü YILDIZ (İslam Tarihi ve Sanatları), Mine ÇAKIR MANSUR (Temel İslam Bilimleri), Mustafa ÖZBAKIR (Felsefe ve Din Bilimleri), Rabia EGİCİ (Temel İslam Bilimleri), Nedim AYDIN (Temel İslam Bilimleri), Muhammet Fatih ADAK (Felsefe ve Din Bilimleri), Abdurrahman BULUT (Temel İslam Bilimleri), Mustafa KILIÇ (Temel İslam Bilimleri), Hikmet Yaman (Felsefe ve Din Bilimleri), Ramazan Gürel (Felsefe ve Din Bilimleri), Güvenç Şensoy (Temel İslam Bilimleri)

Danışma Kurulu • Advisory Board

Muhammed ABAY (Marmara Üniversitesi), Hatice ARPAGUŞ (Marmara Üniversitesi), Murtaza BEDİR (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi), Ertuğrul BOYNUKALIN (Marmara Üniversitesi), Vincent CORNELL (Emory University), Grace DAVIE (University of Exeter), Ekrem DEMİRLİ (İstanbul Üniversitesi), İbrahim Kâfi DÖNMEZ (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi), İsmail E. ERÜNSAL (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi), İhsan FAZLIOĞLU (İstanbul Medeniyet Üniversitesi), Necmettin GÖKKIR (İstanbul Üniversitesi), Halil İbrahim KAÇAR (Marmara Üniversitesi), Ömer KARA (Atatürk Üniversitesi), İlhan KUTLUER (Marmara Üniversitesi), Ali Ulvi MEHMEDOĞLU (Marmara Üniversitesi), Tahsin ÖZCAN (Marmara Üniversitesi), Mehmet ÖZŞENEL (Marmara Üniversitesi), Devin STEWART (Emory University), Mustafa TAHRALİ (İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi), Richard C. TAYLOR (Marquette University), Fehrullah TERKAN (Ankara Üniversitesi), Ahmet Hakkı TURABİ (Marmara Üniversitesi), Mehmet Safa YEPREM (Marmara Üniversitesi), Mahmut KELPETİN (Marmara Üniversitesi), Özgür KAVAK (Marmara Üniversitesi), Ali TULU (Marmara Üniversitesi), Mehmet BULGEN (Marmara Üniversitesi)

Makale Düzenleme • Editing Articles

Muhammed Usame ONUŞ (Marmara Üniversitesi)

İletişim Bilgileri • Contact Details

Adres • Address: Mahir İz Cad. No: 2 Bağlarbaşı 34662 Üsküdar İstanbul, TÜRKİYE

Tel • Phone: +90 (216) 777 47 00 (PBX) / **Faks • Fax:** +90 (216) 777 47 01

Web: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruiidf>

E-Posta: ilahiyyat.dergi@marmara.edu.tr

Marmara Üniversitesi Yayınevi • Marmara University Press

Adres • Address: Göztepe Kampüsü 34722 Kadıköy, İstanbul

Tel • Phone / Faks • Fax: +90 (0216) 348 43 79

E-Posta • E-Mail: yayinevi@marmara.edu.tr

Baskı • Printing Press: Seçil Ofset

Adres • Address: 100. Yıl Mah. Matbaacılar Sitesi 4. Cad. No:77 Bağcılar / İstanbul

Tel • Phone: +90 212 629 06 15

Sertifika No • Certificate No: 44903

MARMARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin hakemli uluslararası akademik yayınıdır. Altı ayda bir yayınlanır. Dergide yayınlanan yazılardaki görüşler yazarlarına aittir; Yayın Kurulu tarafından benimsendiği anlamına gelmez. Yayın Kurulu, yazının özüne dokunmaksızın gerekli yazım ve cümle değişiklikleri yapma hakkını saklı tutar. Dergiden yapılan alıntılarda kaynak göstermek mecburidir. Dergi EBSCO, ULRICHSWEB Global Serials Directory Uluslararası İndeksi ve TRDizin tarafından taranmaktadır.

INTERNATIONAL JOURNAL OF THEOLOGICAL AND ISLAMIC STUDIES (JIST) is a peer-reviewed international academic journal. It is published every six months. All the opinions written in the articles are under responsibilities of the authors and it does not mean that they are adopted by the board. The Editorial Board reserves the right to make necessary changes in spelling and sentence, without prejudice to the essence of summer. The published contents in the articles cannot be used without being cited. The journal is indexed by EBSCO, ULRICHSWEB Global Serials Directory International Index and TRDizin

İçindekiler / Contents

ARAŞTIRMA MAKALELERİ / RESEARCH ARTICLES

Tehânevî'nin *Keşşâf*'ında Fıkıh İlimleri: Muhteva ve Kaynak Odaklı Bir Değerlendirme
The Disciplines of Fiqh in al-Tahānawī's Kashshāf: An Evaluation Focused on Content and Sources .1-30
Nail Okuyucu

Fetâvâ-yı Ali Efendi'nin Tertibi: Erken Tarihli Nüshalar Üzerine Bir İnceleme
The Arrangement of Fatāwā Ali Efendi: An Examination on Early Manuscripts.....31-74
Muharrem Midilli

Dimaşk Eğitim Kurumlarını Kayıt Altına Almak: Nuaymî ve *ed-Dâris fî târihi'l-medâris*'i
Recording the Educational Institutions of Damascus: Nuaymî and al-Dâris fî târihi al-madâris.... 75-102
Harun Yılmaz

Dimaşk Eğitim Kurumları Tipolojisi (11.-16. Yüzyıl): Geleneksel Tanımlar ve Değişen İşlevler
The Typology of Damascene Institutions of Learning (11th-16th Centuries): Conventional Definitions and Changing Functions 103-135
Muhammet Enes Midilli

Kurucu Tecvid Metinleriyle İrtibatı Çerçevesinde *Hülâsatü'l-'ucâle*'de Med ve Kasr Meselesi
The Issue of Mad and Qasr in Khulâsatu'l-'ujālah within The Framework of Its Connection with The Founding Tajweed Texts 136-165
İshak Kızılaslan

Ahlaki Özgürlüğü Thomas Reid'ten Okumak
Reading Moral Liberty from Thomas Reid 166-185
Sevgi Çakır

İmam Hatip Liselerinde Okul Kültür Bağlamında Demokratik Yönetim ve Katılım
Democratic Governance and Participation in the Context of School Culture at Imam Hatip High School 186-220
Zülfî Doğan - Mehmet Korkmaz

Din Dersi Öğretmenlerinin Sınıf İçi Uygulamalarında Epistemik Yaklaşım ve Eleştirel Düşünme
Epistemic Approach and Critical Thinking in the Classroom Practices of Religion Teachers..... 221-252
Şeyma Turan - Bayramali Nazıroğlu

Yâkût el-Musta'sımî'nin Eserlerinden *Ed'iyetü'l-Eyyâmî's-Seb'a*'nın Chester Beatty ve Süleymaniye Kütüphanesi Nüshaları
Chester Beatty and Suleymaniye Library Copies of Ad'iyat al-Ayyām al-Sab'a From the Works of Yâqūt al-Musta'sımî 253-287
Asiye Altan

ARAŞTIRMA NOTU / RESEARCH NOTE

Bestâmlı Şeyh-Alî'ye Dâir Bir Kendilik İncelemesi ve Kendi Ben'inden Bağımsız Bir Kimlik:
"Musannifek"

A Self-Study of Sheikh-Alî from Bestâm and an Identity Independent of His Own Self:
"Musannifek" 288-310

Ümit Karaver

İLMİ TOPLANTI DEĞERLENDİRMESİ / CONFERENCE REVIEW

8./14. Yüzyılda Arap Dili, Edebiyatı ve Belagatı Çalışmaları Sempozyumu Raporu

Studies of Arabic Language, Literature and Rhetoric in the 8/14th Century Symposium Review.. 311-319

Şükran Fazlıoğlu

KİTAP DEĞERLENDİRMELERİ / BOOK REVIEWS

Semir Şemma. *Ahdâsü asri'l-Me'mûn kemâ tervîhâ en-nukûd* 320-328

Nabi Semizoglu

Zeynep Hafsa Orhan. *Mukayeseli Bankacılık Konvansiyonel Bankacılık ve Katılım Bankacılığı* . 329-336

Yunus Akyüz

Ahmet Yasin Küçükıtırıyaki. *Osmanlı Aile Hukuku: Gelenek ve Modern Arasında Hukûk-ı Âile Kararnâmesi ve Sadreddin Efendi'nin Eleştirileri*..... 337-343

Rumeysa Alkış Güler

Editörden

Değerli araştırmacılar,

Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi'nin 68. sayısıylar tekrar karşınızdayız. 1963'ten beri yayın hayatına devam eden dergimiz her sayıda akademik bilgi üretimine katkı sunmaya devam etmektedir. Bu çerçevede, dergimize gönderilen makaleler objektif değerlendirme ölçütlerine göre incelenmektedir. İlk aşamada, yazılar yayın kurulu tarafından ön değerlendirmeye alınmakta; ardından, çift taraflı kör hakemlik süreci işletilerek, en az iki bağımsız dış hakem tarafından bilimsel ve etik standartlara uygunluk açısından değerlendirilmeye tabi tutulmaktadır.

Bu sayıda dergimize toplamda 48 yazı müracaat etmiştir. Yazılardan 18'i yayın kurulu veya yayın kurulunun belirlediği iç hakemler vasıtasıyla içerik açısından asgari akademik şartları karşılamadığı gerekçesiyle reddedilmiş, iki yazı ise sürecin farklı aşamalarında yazarları tarafından geri çekilmiştir. Kalan yazılar için toplamda 59 hakemin değerlendirmesine müracaat edilmiştir. Hakem raporları doğrultusunda bazı yazılar yayıma uygun bulunmayarak reddedilmiştir. Neticede 9'u araştırma makalesi, 1'i araştırma notu, 1'i ilmi toplantı değerlendirmesi ve 3'ü kitap tanıtımı olmak üzere toplam 14 yazı yayımlanmak üzere kabul edilmiştir. Araştırma makaleleri, İslam Hukuku, İslam Tarihi ve Din Eğitimi alanlarında ikişer; Kur'an-ı Kerim ve Kıraat, Din Felsefesi ile İslam Sanat Tarihi alanlarında ise birer çalışmadan oluşmaktadır.

Köklü bir geçmişe sahip olan dergimizin hem yazı çeşitliliği açısından hem de etki açısından uluslararası tanınırlığını artırmak temel hedeflerimiz arasında yer almaktadır. TR-Dizin ve uluslararası alan indekslerinde yer alan dergimizin Scopus ve Web of Science ile ilgili süreçleri ise devam etmektedir.

Derginin yayına hazır hale gelmesinde başta Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi yönetimi olmak üzere birçok ismin katkısı bulunmaktadır. Bu vesileyle yazıların başvurudan yayın aşamasına kadar olan süreçlerde etkin rol oynayan fakültemiz araştırma görevlilerinden Ömer Faruk Maden, Rabia Egici, Mine Mansur Çakır, Muhammet Fatih Adak, Muhammet Numan Sağırılı, Mustafa Özbakır ve Nedim Aydın'a özverili çalışmalarından dolayı teşekkür ederim.

Dergimize gösterdiğiniz ilgiden dolayı müteşekkirim. Sonraki sayılarda görüşmek üzere.

Doç. Dr. Muhammed Usame Onuş

Editör